PhDr. Simona Binková, CSc.
Středisko ibero-amerických studií
FF UK

Posudek diplomové práce

Kateřina Šmídová, *Jazyk mexické mládeže z hlediska slovní zásoby*, FF UK, Ústav románských studií - Španělština, Praha 2006, 126 str.

Diplomantka si za téma své diplomové práce vybrala úkol navýsost zajímavý a nosný, současně ale také značně obtížný. Jazyk mladých vrstev v Mexiku je (podobně jako v jiných zemích, ale možná ve větší míře a s delší tradicí) velmi svébytný a pro nezasvěceného obtížně srozumitelný až hermetický. Je to dáno přítomností výrazů nejen nespisovných, z jiných vrstev jazyka (argot) nebo z jazyků nativních (především nahuatl), ale také vytvářením dvojsmyslů za pomoci výrazů jinak obecně užívaných.

Diplomantka si vytyčila za cíl popsat a analyzovat slovní zásobu vysokoškolských studentů na území hlavního města Mexika na základě řízených rozhovorů i skrytých nahrávek, jež doplnila záznamy z elektronické pošty, povídkou a filmem zachycujícími nebo simulujícími autentické promluvy mladých lidí vymezeného geografického i sociálního prostředí. Práci rozdělila na část teoretickou (str. 7-42) a empirickou (str. 43-81) a doplnila ji abecedním rejstříkem výrazů (str. 82-115).

Obtížnost úkolu spatřuji především v tom, že tato vrstva jazyka se poměrně rychle mění, a ačkoliv pro svou specifičnost přitahovala a přitahuje značnou pozornost lingvistů, práce reflektující konkrétní stav mluvy v určitém momentě průběžně zastarávají. Šmídová se tak musela vyrovnávat nejen s víceméně technickým problémem sebrat dostatečné množství excerpčního materiálu, ale především s jeho vyhodnocením; součástí této práce bylo jistě ne vždy snadné určení přesného významu jednotlivých výrazů, jež ne vždy mohla ověřit v odborné literatuře. Domnívám se, že obou úkolů se zhostila výborně a rejstřík výrazů, jež shromáždila, může být užitečným vodítkem uživatelům mexické varianty španělštiny, od zcela utilitárních zájmů přes potřeby uměleckého překladu až po lingvistické analýzy.

S čím si nejsem zcela jista, je, zda vymezení „jazyka mexické mládeže" (jak zní zadání tématu), má nutně zahrnovat veškerou slovní zásobu užívanou mexickou mládeží, nebo zda by nebylo užitečnější zabývat se pouze tou částí slovní zásoby, jež diferencuje mexickou mládež od ostatních mluvčích mexické varianty španělštiny. První a maximalističtější pojetí, jež zvolila autorka práce, totiž zahrnuje veškeré mexikanismy, nahuatlismy a dokonce i anglicismy užívané

vysokoškolskou mládeží hlavního města. Takto jsou ovšem vedle typických fenoménů mluvy mexické mládeže (specifických jenom pro tuto skupinu) zahrnuty i desítky výrazů bezpříznakových v rámci mexické španělštiny (namátkově: antojito, apapachar, aventar, ¿Bueno?, camión, chamaco, chaparro, colectivo, gripa, güero, ¿Mande?; citoslovce ándale, híjole, órale; výrazy označující typické plody nebo pokrmy: cacahuate, atole -v původním významu-, cajeta, carnitas, chicle, chícharo, chicharrón, enchilada, epazote, jitomate, taco, tortilla), ale dokonce i názvy institucí (politické strany PAN, PRD, PRI; ministerstva zahraničních věcí Secretaría de Relaciones Exteriores) a dalších reálií (D.F., FOBAPROA, LICONSA, Águilas, Pumas, huichol - které by se teoreticky dalo rozšířit o desítky názvů dalších etnik), a mnoho dalších které jsou společné veškeré mexické společnosti. Extrém z tohoto hlediska představují výrazy srozumitelné a užívané bez ohledu na jazykové hranice po celém světě (tequila, cacao).

Osobně se domnívám, že by bylo prospěšné soustředit se spíše na jevy jedinečné, příznakové v mluvě mexické mládeže (odlišující ji nejen od ostatních španělských mluvčích, ale i od zbytku mexické společnosti), než snažit se postihnout globální obraz její mluvy (v extrému by to znamenalo zabývat se i společným "kastilským" lexikem). Podobně postrádám autorčin postoj k začlenění výrazů z domorodých jazyků (které odlišují mluvu mexické mládeže od mluvy ostatních *hispanohablantes*, ale nikoliv od jiných skupin vlastního národa) a k začlenění anglicismů (jež sice charakterizují studentské nebo vzdělané prostředí Mexika versus vrstvy bez přístupu ke vzdělání a technickým vymoženostem, ale jazykově se neodlišují od situace ve světě (výrazy CD, Mac, ICQ apod.).

K drobným nejasnostem: opatrně bych nakládala s údaji o počtu obyvatel na počátku conquisty - str. 17 (odborníci se dodnes liší ve svých odhadech řádově v desítkách milionů pro celou Španělskou Ameriku, údaj uvedený pro Mexiko v r. 1519 je až podezřele "přesný"); je jaguar výpůjčkou antilskou nebo z tupí-guaraní? (str. 19); otázku vzdělanosti příchozích Španělů asi nelze globalizovat ve vztahu Mexika a jiných regionů (pak bychom nevysvětlili, proč první "střední" škola vzniká na Sto. Domingu už v r. 1505 a po ní následovala obrovksá vlna dalších na celém území nebo že další univerzita - v Limě - je založena ve stejném roce jako mexická: to vše byl navíc důsledek politiky koruny, nikoliv větší či menší vzdělanosti dobyvatelů konkrétních území).

Závěrem je však možné shrnout, že práce, tak, jak ji diplomantka pojala, je velmi zdařilým vhledem do současné mluvy mexické mládeže. Šmídová prokázala, že umí pracovat s odbornou literaturou (jíž využila v úctyhodné míře, i když v oblasti obecně lexikografických úvah v úvodu by jistě bylo možné citovat i řadu jiných prací) i s konkrétním lingvistickým materiálem. Práce je

přehledně uspořádaná a její přínos vidím i v nashromážděném materiálu. Její čeština je vzácně kultivovaná a prakticky bez překlepů.

Splňuje tedy všechny předpoklady nutné k obhajobě. Navrhuji její klasifikaci známkou výborně.

Simona Bihl

V Praze, 19.9.2006